

ΝΕΟΣ
ΕΛΛΗΝΟΜΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΙ ΕΘΝΙΚΩΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΙ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

LIBRAIRIE ET IMPRIMERIE

CI-DEVANT

E. J. BRILL.

LEIDE — 1904.

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΠΑΛΑΙΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΕΝ ΠΑΤΜΩ ΚΩΔΙΚΩΝ

Ὁ καρδινάλιος Μαί εξέδωκεν ἐν τῷ ἕκτῳ τόμῳ τῆς Νέας Βιβλιοθήκης τῶν Πατέρων κατάλογόν τινα παλαιόν τῶν κωδικῶν τῆς ἐν Πάτμῳ ἱερᾶς μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐπιγραφὴν φέροντα τήνδε· Πίναξ τῶν ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς γήσου Πάτμου ἀξιολογωτέρων εὐρισκομένων βιβλίων¹. Τὸν κατάλογον δὲ τοῦτον ἀνεδημοσίευσεν εἶτα καὶ ὁ Migne ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Πατρολογίᾳ².

Κατὰ τὸν Μαί ὁ κατάλογος οὗτος συνετάχθη ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου περὶ τὸ 1355, τὸν χαρακτήρα δὲ τῆς γραφῆς τοῦ αὐτοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος φέρει κατ' αὐτὸν ὁ ὑπ' ἀρ. 1205 κώδιξ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ, ἐν ᾧ περιέχεται. Ἀπαριθμοῦνται ὃ' ἐν τῷ εἰρημένῳ καταλόγῳ πεντήκοντα καὶ ὀκτὼ κώδικες, ὧν ἐκτίθεται συνοπτικώτατα τὸ περιεχόμενον.

Ἄλλ' ὁ αὐτὸς κατάλογος εὑρηται καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 3067 ἑλληνικῷ κώδικι τῆς ἐν Παρισίοις Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης, ἐξ οὗ ἀντέγραψ' αὐτὸν τῷ 1876. Καὶ εἶνε μὲν ὁ κώδιξ οὗτος γεγραμμένος ἐν χρόνῳ μεταγενεστέρω, κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα· ἀλλ' ἐπειδὴ περιέχει τινὰς διαφορὰς ἀπὸ τοῦ ἐκδομένου

¹ *Mai Nova Bibliotheca Patrum* Τόμ. Γ' σ. 537 κ. εἰ.

² *Migne Patrologia Graeca* Τόμ. CXLIX, σ. 1047-1052.

νου ὑπὸ τοῦ Mai καὶ τοῦ Migne, κρίνω καλὸν νάνακοινώσω τὰς διαφορὰς ταύτας ἐνταῦθα, προκειμένου περὶ βιβλιοθήκης τῶν σπουδαιοτάτων ἐν τῇ ἑλληνικῇ Ἀνατολῇ διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ἐν αὐτῇ χειρογράφων.

Ἐπιγραφὴν δὲ φέρει ὁ κατάλογος ἐν τῷ παρισιακῷ κώδικι τήνδε· *Ἀρχὴ σὺν θεῷ τοῦ πίνακος τῶν βιβλίων τῶν ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς γῆσου Πάτμου εὐρισκομένων ἀξιολογωτέρων.*

Περιέχονται δ' ἐν αὐτῷ αἱ ἐξῆς διαφοραὶ ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ.

Ὁ μὲν βατικανικὸς ὡς ζ' χειρόγραφον ἀναγράφει τότε· *Εἰς τὸν Ἰὼβ ἐξήγησις Βασιλείου, Χρυσσοτόμου, Θεοδοωρήτου καὶ ἑτέρων ἄχρι τοῦ Καὶ νῦν ἐλάλησε Κύριος λέγων· ἐν τρισὶν ἔτεσι μισθωτοῦ. Εἶτα δὲ ὡς η' τότε· Εἰς τὸν αὐτὸν τοῦ Βασιλείου μόνον ἐξήγησις. Ἄλλ' ἐν τῷ παρισιακῷ ἀντὶ τοῦ βατικανικοῦ ζ' ἔχομεν δύο χειρόγραφα ἐπιγραφόμενα ὧδε· Εἰς τὸν Ἰὼβ ἐξήγησις διαφόρων. — Εἰς τὸν Ἡσαΐαν ἐξήγησις Βασιλείου, Χρυσσοτόμου, Θεοδοωρήτου καὶ ἑτέρων ἄχρι τοῦ Καὶ νῦν ἐλάλησε Κύριος λέγων· ἐν τρισὶν ἔτεσι μισθωτοῦ.*

Τοῦ κε' κώδικος τὸ περιεχόμενον εἶνε τὸ ἐξῆς κατὰ τὸν βατικανικὸν πίνακα· *Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου ἐπιστολαὶ περὶ τὰς υ', ἀρχόμεναι ἀπὸ τῶν χ' ἄχρι τῶν φ', ὅπερ προφανῶς λελανθασμένον διορθοῦται ἐκ τῶν ἐν τῷ παρισιακῷ κώδικι ὀρθῶς ἐχόντων Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου ἐπιστολαὶ περὶ τὰς υ' ἀρχόμεναι ἀπὸ τῶν χ' ἄχρι τῶν α'.*

Ἐν τῷ να' κώδικι τοῦ βατικανικοῦ χειρογράφου ἀναγινώσκομεν· *Μαξίμου φιλοσόφου βιβλίον ἄνευ ἀρχῆς· περιέχει δὲ ἐν ἀρχῇ λέξεις τινὰς α' θ' κτλ., ἐν δὲ τῷ παρισιακῷ Μαξίμου φιλοσόφου βιβλίον ἄνευ ἀρχῆς· περιέχει ἐν ἀρχῇ λέξεις τινὰς καὶ ἀλφάβητον κτλ.*

Ὁ νζ' κώδιξ περιγράφεται ἐν τῷ βατικανικῷ πίνακι ὧδε· *Ἐξήγησις Νικήτα τοῦ καὶ Δαυιδ τοῦ φιλοσόφου, ἐν δὲ τῷ*

παρισιακῷ πληρέστερον διὰ τῶν ἐξῆς· Εἰς τὰ ἀπόρρητα τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ εἰς τὰ αὐτοῦ τετράστιχα Νικητα τοῦ καὶ Δαυὶδ ἐρμηνεῖται.

Τέλος δ' ὁ παρισιακὸς πίναξ περιέχει ἐν τέλει δύο ἔτι κώδικας, λείποντας ἐκ τοῦ βατικανικοῦ, τοὺςδε· † Ἰπποκράτους ἰατρικὸν οὐ ἢ ἀρχή, Ἀγκυλιδωτόν.— † Ἐπιστολαί, ὧν ἡ ἀρχὴ λείπει, τὸν ἀριθμὸν περὶ τὰς σ'.

Ἐν τέλει παρατηρῶ, ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἄκαρπος ἡ παραβολὴ τοῦ πίνακος τούτου, ὅλος ἐπανορθοῦται καὶ συμπληροῦται νῦν ἐκ τοῦ παρισιακοῦ κώδικος, πρὸς τὴν Πατριακὴν βιβλιοθήκην τοῦ Σακκελίωνος, ὅπως ἐξελεγχθῆ τίνες τῶν κωδίκων τῶν καὶ νῦν σώζομένων ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ ἤδη τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα καὶ τίνες τῶν τότε ὑπαρχόντων ἐξέλιπον. Θὰ εἶνε τοῦτο οὐκ ἀναξία λόγου συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Πάτμῳ βιβλιοθήκης.